

LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINĖS BŪKLĖS AKTŲ REGISTRAVIMO ĮSTATYMO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos civilinės būklės aktų registravimo įstatymo projektas – 2 (toliau – Įstatymo projektas) parengtas siekiant supaprastinti civilinės būklės aktų registravimą, pasinaudojant informacinių sistemų ištekliais. Projektas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 metų programos nuostatomis, kuriomis siekiama efektyvesnio informacinių išteklių valstybės institucijose ir įstaigose panaudojimo, nuotolinių kompiuterinių išteklių panaudojimo teikiant viešąsias ir administracines paslaugas, administracinių procedūrų supaprastinimo, atsisakant perteklinių duomenų reikalavimo.

Įstatymo projektu siekiama civilinės būklės aktų registravimą padaryti efektyvesnį ir patogesnį vartotojams – sumažinti administracinę naštą ir užtikrinti paslaugų teikimą vieno langelio principu.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorius ir rengėjas – Teisingumo ministerija.

3. Dabartinis Įstatymo projekte aptartų teisinių santykių reguliavimas

Šiuo metu civilinės būklės aktų registravimo nuostatos yra inkorporuotos į Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą (trečiosios knygos VIII dalis). Civilinės būklės aktai registruojami Lietuvos Respublikos civilinės metrikacijos įstaigose, šiuos aktus taip pat turi teisę registruoti seniūnai ir Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos. Civilinės būklės aktų registravimas yra valstybinė (perduota savivaldybėms) funkcija (Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 1 punktas). Už minėtų aktų registravimą imama valstybės rinkliava, kuri įskaitoma į savivaldybės biudžetą.

Pagal dabar galiojančią tvarką civilinės būklės aktų įrašai yra sudaromi Gyventojų registro duomenų centrinėje bazėje, remiantis pareiškėjų pateiktas dokumentais, patvirtinančiais registruojamą civilinės būklės aktą. Įrašius civilinės būklės akto įrašą, išduodamas šį faktą patvirtinantis dokumentas – civilinės būklės akto įrašo įregistravimo liudijimas (pvz., gimimo, mirties ir kt.), kurį asmenys, kreipdamiesi dėl socialinių, sveikatos priežiūros ar kt. paslaugų, turi pateikti atitinkamoms institucijoms. Pavyzdžiui, kreipiantis dėl vienkartinės išmokos gimusiam vaikui paskyrimo, būtina pateikti *vaiko gimimo liudijimą*; kreipiantis dėl laidojimo pašalpos – *mirties liudijimą* ir pan. 2011 m. pabaigoje Gyventojų registro tarnybai įgyvendinus projektą „Civilinės būklės aktų įrašų registravimo, liudijimų išdavimo elektroninės paslaugos“ pradėjo veikti Metrikacijos paslaugų informacinė sistema (toliau – MEPIS), kuri suteikė gyventojams galimybę dėl civilinės metrikacijos įstaigų teikiamų paslaugų kreiptis elektroniniu būdu. Tačiau realiai gyventojų vizitų į civilinės metrikacijos įstaigas skaičius nesumažėjo, kadangi tam, kad būtų įregistruotas civilinės būklės aktas, turi būti pateikti atitinkami civilinės būklės aktą įrodantys dokumentai, pavyzdžiui, vaiko gimimo pažymėjimas, medicininis mirties liudijimas, notaro patvirtintas tėvystės pripažinimo pareiškimas, be to, turi būti išduotas civilinės būklės akto įrašo liudijimas.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir laukiami teigiami rezultatai

Kadangi Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse nustatytos civilinės būklės aktų registravimo taisyklės iš esmės yra techninio pobūdžio, šias nuostatas siūloma perkelti į atskirą teisės aktą. Be to, civilinės būklės aktų registravimo nuostatų įtvirtinimas naujame teisės akte sudarys galimybę užtikrinti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso, kaip pagrindinio privatinės teisės akto, stabilumą, kadangi jis neturės būti kaskart keičiamas konstatavus poreikį tobulinti asmens civilinės būklės įforminimo procedūras. Atsižvelgiant į tai, buvo parengtas teikiamas

Įstatymo projektas, kuriuo ne tik siekiama susisteminti nuostatas, bet ir supaprastinti civilinės būklės aktų registravimą.

Siekiant efektyviau aptarnauti vartotojus ir įgyvendinti Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme įtvirtintą vieno langelio principą, siūloma atsisakyti civilinės būklės akto įrašų įregistravimo *liudijimų* išdavimo. Pagal Įstatymo projekto nuostatas, registruojant civilinės būklės aktą, sudaromas civilinės būklės akto įrašas. Asmuo, kuriam įregistruotas civilinės būklės aktas, ar jo atstovas turi teisę susipažinti su civilinės būklės akto įrašu Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo nustatyta tvarka ar gauti civilinės būklės akto įrašą liudijantį išrašą. Institucijos, kurioms yra reikalinga informacija apie asmens civilinę būklę, vadovaudamosi vieno langelio principu, neturėtų reikalauti pateikti šį išrašą, o reikiamus duomenis turėtų gauti tiesiogiai iš Gyventojų registro.

Civilinės būklės aktai būtų registruojami pagal dokumentus, įrodančius tam tikrą veiksmą ar įvykį, remiantis asmens prašymu ar civilinės metrikacijos įstaigos iniciatyva (*ex officio*). Tokia sistema leistų sumažinti administracinę naštą, kadangi dėl kai kurių civilinės būklės aktų įregistravimo pačiam asmeniui atvykti į civilinės metrikacijos įstaigą nebereikėtų, o jo civilinė būklė būtų registruojama remiantis institucijos, konstatavusios tam tikrą civilinę būklę, elektroninių ryšių priemonėmis persiųstais dokumentais, be atskiro asmens kreipimosi. Dauguma dokumentų bus gaunami iš sveikatos priežiūros įstaigų, o prielaidas tokiam dokumentų judėjimui sudarys Sveikatos apsaugos ministerijos įgyvendinama valstybės elektroninė sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinė sistema (toliau – e-sveikatos sistema).

Taigi siūlomi pakeitimai sudarys sąlygas įgyvendinti priemones, leisiančias dokumentus, įrodančius tam tikrą veiksmą ar įvykį, perduoti civilinės metrikacijos įstaigoms tiesiogiai elektroniniais ryšiais iš šiuos dokumentus sudarančių įstaigų, taip pat civilinės būklės aktų registravimo paslaugas suteikti elektroniniu būdu.

Kartu su Įstatymo projektu teikiamame Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.18, 2.19, 3.8, 3.18, 3.24, 3.37, 3.66, 3.138, 3.139, 3.140, 3.142, 3.143, 3.144, 3.145, 3.147, 3.152, 3.157, 3.167, 3.220, 4.255 straipsnių pakeitimo, 3.19, 3.20, 3.21, 3.22, 3.23, 3.25 straipsnių ir Kodekso trečiosios knygos VIII dalies pripažinimo netekusiais galios įstatymo projekte – 2 įtvirtinti pakeitimai, susiję su nauju civilinės būklės aktų registravimo procedūrų reguliavimu, – pripažįstama netekusia galios Lietuvos Respublikos civilinio kodekso trečiosios knygos VIII dalis, kadangi civilinės būklės aktų registravimo nuostatos perkeliamos į teikiamą Įstatymo projektą, taip pat atitinkamai tikslinami kai kurie kiti minėto teisės akto straipsniai.

Lyginant Įstatymo projekto ir kartu teikiamų Lietuvos Respublikos civilinio kodekso pakeitimų projektų nuostatas su šiuo metu Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse nustatyta civilinės būklės aktų registravimo tvarka, paminėtinos ir šios teisinio reguliavimo naujovės:

1) dėl civilinės metrikacijos įstaigų teikiamų paslaugų, pavyzdžiui, dėl santuokos sudarymo įregistravimo, sutuoktiniai galės kreiptis ne tik į savo gyvenamosios vietos įstaigą, kaip tai yra įtvirtinta šiuo metu, bet į bet kurią civilinės metrikacijos įstaigą;

2) siekiant išvengti atvejų, kai sutuoktiniai nepraneša civilinės metrikacijos įstaigoms apie sudarytą bažnytinę santuoką, projekte eliminuojama galimybė šį pranešimą traktuoti kaip sutuoktiniams suteikto įgaliojimo realizavimą (Įstatymo projekto 20straipsnis);

3) nebelieka nuostatų dėl tautybės pakeitimo civilinėse metrikacijos įstaigose. Atsižvelgiant į tai, kad 2010 m. sausio 1 d. nustojo galioti Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymas, civilinės metrikacijos įstaigos neturi teisinio pagrindo keisti asmens tautybę. Civilinės metrikacijos įstaigos, registruodamos vaiko gimimą, įrašys duomenis apie Lietuvos Respublikos vaiko tautybę (Įstatymo projekto 12 straipsnis) ir tokiu būdu duomenys apie Lietuvos Respublikos tautybę bus kaupiami Gyventojų registre, tačiau tolimesni Gyventojų registre įrašytos tautybės duomenų pakeitimai turėtų vykti kitų teisės aktų nustatyta tvarka, įgaliojus tai atlikti kompetentingas institucijas. Šioms institucijoms pakeitus duomenis apie asmens tautybę, civilinės būklės aktuose tautybės duomenys galėtų būti keičiami *ex officio*;

4) siekiant išspręsti asmenų be pilietybės, pabėgėlių ir papildomą apsaugą Lietuvos Respublikoje turintiems asmenims, nuolat gyvenantiems Lietuvoje, praktikoje kylančias problemas dėl dokumentų, kuriuos jie turėtų gauti iš savo kilmės valstybės, keičiamos nuostatos dėl reikalavimo pateikti užsienio valstybės dokumentą, kuriuo patvirtinamas kliūčių sudaryti santuoką nebuvimas (Įstatymo projekto 15 straipsnis), numatant, kad jie galės pateikti nustatytos formos deklaraciją, kuria patvirtins, jog nėra kliūčių sudaryti santuoką. Taip pat nustatoma, kad minėti asmenys, ketinantys santuoką sudaryti užsienyje, pažymą dėl kliūčių sudaryti santuoką nebuvimo galėtų gauti Lietuvos Respublikos civilinės metrikacijos įstaigose (Įstatymo projekto 21 straipsnis);

5) įgyvendinant Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo nuostatas, nustatoma, kad vaiko Lietuvos Respublikos pilietybė tampa vienu iš gimimo įrašo duomenų (Įstatymo projekto 12 straipsnis);

6) Įstatymo projekte numatyta, kad asmens vardo ir pavardės pakeitimo pagrindus ir tvarką civilinės būklės aktų įrašuose, taip pat atvejus, kai vardo ar pavardės pakeitimui reikalingas Teisingumo ministerijos leidimas, nustato teisingumo ministras (Įstatymo projekto 24 straipsnis). Reguliavimas šioje srityje iš esmės nėra keičiamas, nes šiuo metu vardo ir pavardės pakeitimo pagrindus ir tvarką yra patvirtinęs teisingumo ministras, o Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas būtent Teisingumo ministeriją įgalioja išduoti leidimus pakeisti vardą ir pavardę. Tačiau siekiant supaprastinti vardo ir pavardės keitimo procedūras ir sumažinti administracinę naštą, siūloma nustatyti, kad kai kuriais teisingumo ministro nustatytais atvejais nebus reikalaujama Teisingumo ministerijos leidimo, o pakaks civilinės metrikacijos įstaigos sprendimo. Tais atvejais, kai vardą ir (ar) pavardę norės pasikeisti nuolat Lietuvos Respublikoje gyvenantis pabėgėlis ar papildomą apsaugą turintis asmuo, neturintis civilinės būklės akto įrašo Lietuvos Respublikoje, tačiau turintis leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje, vardo ir pavardės pakeitimo tvarką šiame leidime nustatys vidaus reikalų ministras. Pastebėtina, kad formuoti valstybės politiką migracijos srityje priskirta Vidaus reikalų ministerijai (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 291 patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatų 8.1 punktas). Be kita ko, Įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties 51 straipsnio 5 dalimi ir 55 straipsnio 6 dalimi, vidaus reikalų ministras įgaliotas nustatyti leidimų laikinai ar nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, kuriuose ir būtų keičiami pabėgėlio vardas ir pavardė, užsieniečiams išdavimo, keitimo, panaikinimo tvarką. Teisminėje praktikoje pabėgėlio vardą ir pavardę leidime nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje pakeisti buvo įpareigota vidaus reikalų sistemai priklausanti migracijos įstaiga.

7) Įstatymo projekte įvardijami civilinės būklės aktų įrašų taisymo, keitimo, anuliavimo, atkūrimo pagrindai (Įstatymo projekto 25 straipsnis). Šiuo metu minėti pagrindai yra nustatyti teisingumo ministro įsakymu patvirtintose Civilinės metrikacijos taisyklėse;

8) įstatyminiu lygiu įtvirtinami atsisakymo įregistruoti ar įtraukti į apskaitą civilinės būklės aktą pagrindai (Įstatymo projekto 3, 7 straipsniai);

9) nebelieka šiuo metu Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse įtvirtintos nuostatos dėl pasiūlymo norintiems susituokti asmenims pasitikrinti sveikatą. Pastebėtina, kad ši galiojanti nuostata pasitikrinti būsimiems sutuoktiniams sveikatą iki santuokos registravimo pradžios yra tik rekomendacinio, neprivalomo pobūdžio, ir sveikatos dokumento nepateikimas nesukelia kliūčių įregistruoti santuoką. Praktikoje būsimieji sutuoktiniai minėta nuostata suteikiama galimybe pasitikrinti sveikatą įprastai nepasinaudoja ir sveikatos dokumentų civilinės metrikacijos skyriams nepateikia;

10) numatoma galimybė vaikui, kurio tėvų pavardės yra skirtingos, suteikti dvigubą pavardę, sudarytą iš sujungtų vaiko tėvų pavardžių (keičiama Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.167 straipsnio 2 dalis). Pastebėtina, kad paskutiniu metu visuomenėje vis daugėja atvejų, kai asmenys pageidauja įgyti dvigubas pavardes, taip pat suteikti vaikams pavardę, sudarytą iš abiejų tėvų pavardžių, tačiau šiuo metu tokios galimybės nėra numatyta. Pavardė paprastai yra paveldimas asmenvardis, laikomas giminės palikimu, perduodamu iš kartos į kartą. Įstatymas suteiktų abiems vaiko tėvams, jeigu jie pageidauja, galimybę perduoti savo vaikui giminės, iš

kurios kiekvienas tėvų yra kilęs ir su kuria neatsiejamai nuo gimimo yra susijęs jų vaikas, nematerialųjį paveldą – savo pavardę.

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 385, 390, 392, 399, 444, 448, 453, 461, 487, 514, 516 ir 541 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu – 2 siekiama užtikrinti tinkamą Įstatymo projekto įgyvendinimą, taip pat šiuo metu įtvirtintas trijų dienų terminas persiųsti sprendimus, susijusius su civilinės būklės aktų konstatavimu, trumpinamas iki vienos darbo dienos ir nustatoma, kad toks siuntimas turėtų vykti elektroninių ryšių priemonėmis. Toks reguliavimas užtikrintų operatyvesnį duomenų apie asmens civilinę būklę atsiradimą Gyventojų registre, taip pat leistų teismams sutaupyti lėšų siunčiant sprendimus elektroniniu būdu. Atsižvelgiant į šiuo metu vykdomą teismų reformą (siūloma sujungti tam tikrus teismus ir pakeisti jų veiklos teritorijas) bei siekiant proporcingo darbo krūvio civilinės metrikacijos skyriams paskirstymo, siūloma sprendimus dėl santuokos nutraukimo pateikti ne teismo buvimo vietos, o santuoką įregistravusiai civilinės metrikacijos įstaigai (priešingu atveju, palikus principą, kad sprendimai siunčiami teismo buvimo vietos civilinės metrikacijos įstaigai, didžiausias darbo krūvis tektų teismo buvimo vietos civilinės metrikacijos įstaigoms), teismo sprendimai dėl tėvystės nustatymo, tėvystės nuginčijimo bei įvaikinimo, kaip ir pagal šiuo metu galiojančią tvarką, būtų siunčiami vaiko gimimą įregistravusiai civilinės metrikacijos įstaigai, o teismų sprendimai dėl juridinio fakto nustatymo, asmens paskelbimo mirusiu, nutarties paskelbti asmenį mirusiu panaikinimo – teismo buvimo vietos civilinės metrikacijos įstaigai.

Kartu teikiamu Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu – 2 siekiama užtikrinti tinkamą Įstatymo projekto įgyvendinimą. Atsižvelgiant į Įstatymo projekte siūlomas nuostatas, susijusias su mirties registravimo procedūromis, nebelineka poreikio mirties registravimo funkcijos vykdymą suteikti seniūnams.

Atsižvelgiant į Įstatymo projekto nuostatas, taip pat tikslinamas atleidimo nuo valstybės rinkliavos teisinis reguliavimas ir kartu teikiamas Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo Nr. VIII-1725 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas – 2. Vadovaujantis Rinkliavų įstatymo 2 ir 4 straipsniais, valstybės rinkliava imama už valstybės institucijų asmenims teikiamas paslaugas. Tuo tarpu kai kuriuos civilinės būklės aktus, pavyzdžiui, mirtį, įvaikinimą, tėvystės nustatymą, bažnyčios (konfesijų) nustatyta tvarka sudarytą santuoką, tėvystės pripažinimą, tėvystės (motinystės) nuginčijimą, santuokos nutraukimą, santuokos anuliavimą civilinės metrikacijos įstaigos registruos ar įtrauks į apskaitą, taip pat pakeis, papildys, ištaisys ar atkurs civilinės būklės aktų įrašus pagal teismo sprendimą savo iniciatyva (*ex officio*), o ne asmens prašymu. Tokie veiksmai nelaikytini asmenims teikiama paslauga ir valstybės rinkliavos objektu, todėl už juos negali būti imama valstybės rinkliava. Atitinkamai projekte mirties, įvaikinimo, tėvystės nustatymo registravimas išbraukiamas iš atleidimo nuo valstybės rinkliavos sąrašo. Už kitas civilinės metrikacijos įstaigų asmenims teikiamas paslaugas, kaip ir pagal šiuo metu galiojančią reguliavimą, bus imama valstybės rinkliava. Nuostatos, nustatančios atleidimą nuo valstybės rinkliavos, kai registruojamas gimimas, ištaisomi civilinės būklės aktai, keičiami ar papildomi nepilnamečių vaikų civilinės būklės aktai pasikeitus tėvų civilinės būklės aktuose, pakeičiamas, papildomas ir ištaisomas vardas, pavardė, tėvo vardas tikslinant civilinės būklės aktų įrašus, padarytus registruojant aktus okupacijų metais, nekeičiamos, taigi ir toliau už šias paslaugas valstybės rinkliava nebus imama. Teikiamame teisės akto projekte taip pat išbraukiamos perteklinės nuostatos dėl dokumentų kopijų išdavimo tam tikroms institucijoms, kadangi šios paslaugos patenka į tarnybinės pagalbos sampratą pagal Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymą ir yra teikiamos nemokamai.

Kartu teikiamas Lietuvos Respublikos konsulinio statuto Nr. I-886 31 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas – 2, kuriame nustatyta, kad konsulinės įstaigos turi teisę registruoti Lietuvos Respublikos piliečių gimimą, santuoką ir mirtį Įstatymo projekte nustatyta tvarka. Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio įstatymo Nr. I-509 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo projekte – 2, siekiant suvienodinti jame nustatytas lengvatas su Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projekte nustatytomis lengvatomis, nustatyta, kad konsulinis mokestis

imamas už civilinės būklės aktų įregistravimą ir civilinės būklės aktų įrašus liudijančių išrašų išdavimą, o neimamas už gimimo ir mirties įregistravimą. Atsižvelgiant į Įstatymo projektu siūlomus mirties registravimo ypatumus, kartu teikiamas Lietuvos Respublikos žmogaus mirties nustatymo ir kritinių būklių įstatymo Nr. VIII-157 15 ir 15¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projektas – 2. Jame nustatoma, kad sveikatos priežiūros įstaiga nedelsdama, tačiau ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo medicininio mirties liudijimo išdavimo, privalo elektroninių ryšių priemonėmis perduoti medicininį mirties liudijimą mirusiojo gyvenamosios vietos civilinės metrikacijos įstaigai, o, jeigu asmuo neturėjo gyvenamosios vietos – asmens mirties vietos civilinės metrikacijos įstaigai, kad būtų įregistruota asmens mirtis. Sveikatos priežiūros įstaigos liudijimą perduos civilinės metrikacijos įstaigoms per e-sveikatos sistemą. Kartu sveikatos priežiūros įstaiga medicininį mirties liudijimą betarpiškai turėtų perduoti mirties atvejų ir jų priežasčių valstybiniam registrui registro nuostatuose nustatyta tvarka. Tais atvejais, kai asmens sveikatos priežiūros įstaiga neturės prieigos prie minėtos sistemos, medicininio mirties liudijimo perdavimo civilinės metrikacijos įstaigoms tvarką nustatys teisingumo ministras ir sveikatos apsaugos ministras. Tokia tvarka galios iki 2018 m. kovo 1 d. (sveikatos apsaugos ministras 2015 m. gegužės 26 d. įsakymu Nr. V-657 nustatė, kad nuo 2018 m. kovo 1 d. visos asmens sveikatos priežiūros įstaigos duomenis, susijusius su paciento sveikata ir jos priežiūra, turi tvarkyti elektroniniu būdu vadovaujantis Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinės sistemos naudojimo tvarkos aprašu).

Kartu teikiamame Lietuvos Respublikos žmonių palaikų laidojimo įstatymo Nr. X-1404 6, 13, 16 ir 27 straipsnių pakeitimo įstatymo projekte – 2, derinant jo nuostatas su Įstatymo projektu ir su Lietuvos Respublikos žmogaus mirties nustatymo ir kritinių būklių įstatymo 15 ir 15¹ straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektu, nustatoma, kokie dokumentai pateiktini kreipiantis dėl asmens kremavimo, balzamavimo ar laidojimo.

Teikiamame Lietuvos Respublikos vaiko gimimo momento nustatymo įstatymo Nr. IX-837 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto – 2 nuostatos suderinamos su įstatymo projektu, numatant, kad vaiko gimimo pažymėjimą sudaro sveikatos priežiūros įstaiga, kuri minėtą pažymėjimą elektroninių ryšių priemonėmis perduoda civilinės metrikacijos įstaigai, registruojančiai gimimą. Civilinės metrikacijos įstaiga, į kurią bus pasikreipę asmenys dėl vaiko gimimo įregistravimo, vaiko gimimo pažymėjimo duomenis pasiims iš e-sveikatos sistemos, kurioje jie bus patalpinti sveikatos priežiūros įstaigos. Tais atvejais, kai asmens sveikatos priežiūros įstaiga neturės prieigos prie minėtos sistemos, vaiko gimimo pažymėjimo, kaip ir medicininio mirties liudijimo, perdavimo civilinės metrikacijos įstaigoms tvarką nustatys teisingumo ministras ir sveikatos apsaugos ministras. Gydytojų konsultacinė komisija nėra atskiras juridinis asmuo, todėl patikslinama nuostata, numatant, kad vaiko gimimo pažymėjimą sudaro asmens sveikatos priežiūros įstaiga.

Atsižvelgiant į tai, kad pagal Įstatymo projektą nebus privaloma dėl mirties registravimo asmeniškai kreiptis į civilinės metrikacijos įstaigą, Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo Nr. XII-1519 7 straipsnio pakeitimo įstatymo projekte – 2 siūloma nustatyti, kad mirusio piliečio asmens tapatybės kortelė ar (ir) mirusio piliečio pasas grąžinamas teritorinei policijos įstaigai tiesiogiai, per Lietuvos Respublikos konsulinę įstaigą ar per sveikatos priežiūros įstaigą, nustačiusią asmens mirties faktą.

Atsižvelgiant į tai, kad atsisakoma mirties liudijimo išdavimo, teikiamuose Lietuvos Respublikos paramos mirties atveju įstatymo Nr. I-348 5 straipsnio pakeitimo įstatymo projekte – 2 ir Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 22 straipsnio pakeitimo įstatymo projekte – 2 numatoma, kad asmuo, besikreipiantis dėl atitinkamos paramos, turėtų pateikti prašymą ir medicininį mirties liudijimą (vaiko gimusio negyvu atveju – medicininį perinatalinį mirties liudijimą), jeigu asmens mirtis nėra įregistruota Gyventojų registre. Savivaldybės, kaip ir kiti viešojo administravimo subjektai, neturėtų reikalauti duomenų apie mirtį, kurie yra Gyventojų registre. Kartu įtvirtinamos pereinamosios nuostatos, kad tais atvejais, kai asmuo mirė iki šio įstatymo įsigaliojimo, parama galėtų būti išmokamas ir remiantis mirties liudijimu.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos civilinio kodekso projektu siūloma šiuo metu galiojančio Civilinio kodekso trečiosios knygos VIII dalį, įskaitant ir 3.25 ir 3.304 straipsnius, pripažinti netekusia galios, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 21 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu – 2 tikslinama šiuo metu galiojančio Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 21 straipsnio 1 dalis, kurioje aptariamas Civilinio kodekso 3.25 ir 3.304 straipsniuose nustatytų normų taikymas.

Atsižvelgiant į tai, kad civilinės būklės akto sąvoka pateikta Civilinės būklės aktų registravimo įstatymo projekte, Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo Nr. I-2237 2 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu siūloma atsisakyti Lietuvos Respublikos Gyventojų registro įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos sąvokos „asmens civilinės būklės pasikeitimas“. Atitinkamai patikslinamas Lietuvos Respublikos Gyventojų registro įstatymo 5 straipsnio 2 punktas.

Įsigaliojus aptartiems pakeitimams, civilinės būklės aktų registravimas taps patogesnis vartotojams – dauguma atvejų asmenims nebereikės asmeniškai pateikti dokumentų, kurių pagrindu registruojama civilinė būklė. Be to, asmenims, siekiantiems įrodyti savo civilinės būklės statusą, nebereikės įvairioms institucijoms pateikti tai patvirtinančių liudijimų. Duomenis apie asmens statusą minėtos institucijos galės gauti iš Gyventojų registro. Pastebėtina, kad pasitaikys tokių atvejų, kai Gyventojų registre nebus jokių įrašų apie tam tikro asmens civilinę būklę, kadangi Gyventojų registro duomenų centrinė bazė pradėjo veikti įsteigus registrą 1992 m., tačiau asmuo turės jam išduotą civilinės būklės akto įrašo liudijimą. Atsižvelgiant į tai, projekte numatyta, kad iki įstatymo įsigaliojimo išduoti civilinės būklės aktų įrašų įregistravimo liudijimai turi įrodomąją galią.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Siūlomas teisinis reguliavimas padidins viešųjų paslaugų teikimo ir administravimo skaidrumą, kadangi bus sumažintas į valstybės ir savivaldybių įstaigas besikreipiančių asmenų kontaktų su šių įstaigų valstybės tarnautojais ir darbuotojais, dirbančiais pagal darbo sutartis, skaičius.

Priėmus Įstatymo projektą, tiesioginio poveikio kriminogeninei situacijai nenumatoma.

7. Galima įstatymo įgyvendinimo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priėmus Įstatymo projektą, tiesioginio poveikio verslo sąlygoms ir jo plėtrai nenumatoma.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, teisės aktai, kuriuos būtina priimti, galiojantys teisės aktai, kuriuos reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, turės būti keičiami įstatymų įgyvendinamieji teisės aktai.

Atsižvelgiant į naujas teisinio reguliavimo nuostatas, taip pat kartu teikiami Lietuvos Respublikos civilinio kodekso, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo, Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo, Lietuvos Respublikos konsulinio statuto, Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio įstatymo, Lietuvos Respublikos žmogaus mirties nustatymo ir kritinių būklių įstatymo, Lietuvos Respublikos žmonių palaikų laidojimo įstatymo, Lietuvos Respublikos vaiko gimimo momento nustatymo įstatymo, Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo, Gyventojų registro įstatymo pakeitimai.

9. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, Įstatymo projekto sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Įstatymo projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms bei Europos Sąjungos teisės aktams

Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės aktus.

11. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir parengimo terminai

Atsižvelgiant į naujas teisinio reguliavimo nuostatas, turės būti parengtos Civilinės būklės aktų registravimo taisyklės (tvirtina teisingumo ministras), patvirtinti asmens vardo ir pavardės pakeitimo pagrindai ir atvejai (tvirtina teisingumo ministras), patvirtinta deklaracijos apie kliūčių santuokai sudaryti nebuvimą forma (tvirtina teisingumo ministras), pabėgėlio ar užsieniečio, kuriam suteikta papildoma apsauga Lietuvos Respublikoje, neturinčio sudaryto civilinės būklės akto įrašo Lietuvos Respublikoje, vardo ir pavardės pakeitimo leidime gyventi Lietuvos Respublikoje tvarka (tvirtina vidaus reikalų ministras), turės būti patikslintos Duomenų teikimo Lietuvos Respublikos gyventojų registrai taisyklės, patvirtintos Gyventojų registro tarnybos direktoriaus 2015 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. 4R-23, Lietuvos Respublikos gyventojų registro nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1495, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimas Nr. 1458 „Dėl konkrečių valstybės rinkliavų dydžių ir šios rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“, Pažymėjimo apie vaiko gimimą išdavimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. lapkričio 26 d. nutarimu Nr. 1400, Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registro nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. 709, Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinės sistemos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. rugsėjo 7 d. nutarimu Nr. 1057, prireikus, gali būti keičiami su teismo proceso bylomis susijusių elektroninių duomenų teismuose tvarkymo, įtraukimo į apskaitą ir saugojimo naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas tvarką ir Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinės sistemos veiklą reglamentuojantys ir kiti teisės aktai.

12. Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšos, kurių prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymo projektui įgyvendinti reikės papildomų lėšų, kadangi, atsižvelgiant į teisinio reguliavimo pasikeitimus, turės būti modernizuojamas Gyventojų registras. Prireikus šios lėšos bus skiriamos iš registro tvarkytojo lėšų, gautų už registro duomenų teikimą (ar kitų numatomų finansavimo šaltinių, pavyzdžiui, Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų). Be to, institucijoms, kurios iki šiol nėra prisijungusios prie Gyventojų registro duomenų centrinės bazės, turės būti sudaryta galimybė naudotis joje kaupiamais duomenimis apie asmens civilinę būklę.

Atsižvelgiant į tai, kad pagal Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto nuostatas valstybės rinkliava nebūtų imama už civilinės būklės aktų registravimą ar įtraukimą į apskaitą, civilinės būklės aktų pakeitimą, papildymą, ištaisymą ar atkūrimą, kai juos civilinės metrikacijos įstaiga vykdydys savo iniciatyva (*ex officio*), į savivaldybių biudžetus bus sumokama mažiau valstybės rinkliavos. Siekiant užtikrinti tinkamą valstybės perduotos savivaldybėms funkcijos atlikimą, savivaldybėms turėtų būti 105 tūkst. eurų suma padidinta

specialioji tikslinė dotacija civilinės būklės aktų registravimo funkcijoms atlikti. Dotacijos padidinimas, taip pat valstybės rinkliavos įvedimas už kitas paslaugas, kurios šiuo metu nėra valstybės rinkliavos objektas (išrašo išdavimas) kompensuos tą dalį lėšų, kurių savivaldybės nesurinks kaip valstybės rinkliavos už santuokos nutraukimo, tėvystės pripažinimo, bažnytinių santuokų įtraukimo į apskaitą registravimą. Taip pat pažymėtina, kad įgyvendinus Įstatymo projektą, bus sutaupytos lėšos, kasmet skiriamos Teisingumo ministerijai civilinės būklės aktų įrašų liudijimų blankų gamybai – 19 000 eurų. Teismuose bus sutaupytos pašto išlaidos, skirtos sprendimų siuntimui civilinės metrikacijos įstaigoms.

13. Įstatymų projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projektas ir kartu su juo teikiami projektai buvo derinti su Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, Lietuvos savivaldybių asociacija, Nacionaline teismų administracija, Lietuvos notarų rūmais, Lietuvos Aukščiausiuoju Teismu, Lietuvos Vyskupų Konferencija ir visuomene, paskelbiant juos Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos Projektų registravimo posistemėje.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jam įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą yra „įrašas“, „santuoka“, „mirtis“.